

**ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ
ΣΕΛΙΔΕΣ**

**ΑΠΟ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ
ΤΗΣ ΣΚΛΑΒΙΑΣ**

ΤΡΑΓΙΚΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ

Σ' ένα χωρίό της Μακεδονίας, στὸν 18ον αιώνα, ο 'ένα Μητροπολίτης Ιωάννης καὶ ή φοβερή ιστορία του. Χριστιανοί καὶ Τούρκοι. Μία δραματική λειτουργία. Τό χωρίό που ἐτούρκεψε. Μέσα στην 'Αγια Παρασκευή. 'Ο 'Αλῆς στη Λάρισσα. Συναντήσις ἀδελφῶν. Τραχωδία σὲ τζαρί. 'Η σφαγὴ τοῦ Μητροπολίτου. 'Ο ἀπαγχονισμὸς τοῦ ἀδελφοῦ του κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Κατὰ τὸ έτος 1759, τὴν ἡμέρα τῶν Χριστογέννων, ποὺ ἔνα Μακεδονικὸν χωρίο, σπεῖρην ἔνα δραματικὸν γεγονός, ποὺ ἀναφέρεται καὶ σημειωτὸν ἀσθμὴ μὲν εἰνῶντας ἀπὸ τοὺς κατοίκους του.

Τὸ χωρίο αὐτὸν ὄνομάζεται Νότια καὶ ἀπέχει 20 ώρες ἀπὸ τὴν Φιλίππην. Ποὺ τῆς ἀπέτελεσθερότερος τῆς Μακεδονίας, τὰ Νότια ἔνα πόλιματον χωριούδακα, μὲ 200 κατοίκους, δῆλος Ὁδομανούς. Παλαιὰ δῆμος, κατὰ τὸν 18ον αἰώνα, ποὺ πρόγονοι του ἦσαν Χριστιανοί καὶ αναγνωστῶνταν νὰ τουφεκούντων ὑπὸ τίς ἀδόλωνθες περιστάσεις:

Τὸ χωρίο εἶχε ἀπομείνει ή μόνη χριστιανικὴ γονιά μέσα σὲ ὅλη τὴν περιφέρεια. Τὰ ἄλλα χωριά, οἱ συνοικισμοὶ κλπ. είχαν ἀναγράφεσθεν νὰ δεχθῆται τὴν θρησκείαν τοῦ Μοσαϊτή, τὸ ἔνα μετά τὸ ἄλλο. Γ' αὐτὸν, οἱ κάτοικοι τῶν Νότιων ὑπέφεραν τὰ πάντενα, δηλὶ μόνο ἀπὸ τὸν Τούρκον, ἄλλα καὶ ἀπὸ τοὺς ἑζούστες, οἱ διόποι τοὺς κατεδίκηντας χειρότερα ἀπὸ τοὺς πόρτους, μὲ λόγον.

Τέλος, ὁ Μητροπολίτης Μογλενίτης Ιωάννης, ὁ ὄποιος ἀναγνωστῶν εἶχε μεταβεῖται τὴν ἔδωμα του στὸ μόνο χριστιανικό χωρίο, ἔκαπιτον δὲν ἔντησε ὕλος τρόπος σωτηρίας τοῦ πολιού του, παρὰ νὰ ἔποκτική στὴ βίᾳ: Δηλαδὴ νὰ δευθῆ φανομενίος τοῦ Μογλενίτου καὶ νὰ περιμένῃ βατερα μὲ ἴππονην νάιδον καύντερες ἡμέρες φωτικῆς καὶ σωματικῆς ἀπότυπώσεως.

Τὶ σκληρὴ αὐτὴ ἀπόφασι του ὁ Μητροπολίτης ἐφύλαξε γιὰ πολὺν καῷ μωτικῆν. Τέλος, τὴν ἀνεκίνησον στὸν ἀδελφό του Δημήτρην, ὁ ὄποις ἦταν γεωργός, καὶ τὴν πανιδέτηκε στενάσσοντας. Απεφάσαντα λοιτὸν νὰ τὴν ἀναστονόσουν καὶ στοὺς ἄλλους κατοίκους τὴν ἡμέρα τῶν Χριστογέννων, μετά τὴν λειτουργία.

Τὸ πρώτο τῆς 25ῆς Δεκεμβρίου 1759 ἡ καμπάνες τῆς 'Αγίας Παρασκευῆς τῆς μόνης ἔκκλησίας τοῦ χωριοῦ, ἐσημαίναν καλῶντας τοὺς Χριστιανοὺς στὴν λειτουργία τῆς Γεννήσεως του Σωτῆρος, ποὺ δῆλοι ἦταν καὶ ἡ τελευταία λειτουργία τους...

Ἀντιπρόσωποι οἱ Νοτιώτες, ἄντρες, γυναικεῖς, παιδιά, μὲ τὰ γιοτά τους, ἐπήγιαν στὴν ἔκκλησία, ἡ δοῖα σὲ λίγο ἐγένετο κόσμο... Κερά ξαγιάν στὰ μανούλια καὶ δικυρίως πολυνέλως ἦταν κατάφωτος...

Καὶ ἡ λειτουργία ἥρχοις κατανυκτίκη. Οἱ ψάλτες ἔφελλον μελωδικά τὰ τροπάρια τῆς Γεννήσεως καὶ ὁ χορὸς τῶν παιδῶν κρατοῦσε τὸ ίσο:

'Η Γεννήσις σου, Χριστέ, δὲν ημῶν, ἀνέτειλε τῷ κόσμῳ τὸ φῶς τὸ τέρα τῆς γνώσεως...'.

Καὶ ὁ ἀριστερὸς ψάλτης διστάζει :

'...εὖ αὐτῇ γὰρ οἱ τόποι ἀστροῖς λατεύοντες, ὑπὸ ἀστέρων ἐδιδόσαντο σὲ προσκυνήσαντας ἡμῶν τῆς Δικαιοσύνης καὶ σὲ λατρεύειν εἴς ὑψούς ἀνατολῶν...'.

'Η λειτουργία ἐπροσώρωσε κανονικά... 'Ο Μητροπολίτης ἐδηγήσε στὴν 'Αριάδη Πύλη καὶ ἐδιάβασε τὸ Εδαγγέλιο τῆς Γεννή-

σεως, ποὺ τὸ κρατοῦσαν ἀνοιχτὸ διπλομάλλης πατᾶς τῆς 'Αγίας Παρασκευῆς καὶ διάκονος. 'Ολοὶ δῆλοι ἀντελήγησαν τότε ὅτι φονὴν τοῦ Μητροπολίτου δὲν ἦταν σὰν δλλοτε σταθερή, ὅτι κάτι ἀλλόχοτο ήταν σὲ όλο τοῦ τὸ φέρσιμο σήμερα, καὶ λιποθίαν καὶ τὸν ἐκόπταν...

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ Εδαγγέλιου, ὁ Μητροπολίτης ἐραβήθηκε μέσα στὸ 'Ιερό, ἐγνώστης σὲ μιὰ μιστικὴ γονιά καὶ μὲ σιντριβή καρδιᾶς προσευχήν, παρακαλῶντας τὸ Θεό να τὸ δώσῃ τὴν ψυχὴν δύναμι ποὺ τὸν ἐχρειάζετο γιὰ ν' ἀναγγείλῃ στὸ πομβιό του τὴ φορεῖν ἀσθμάν.

Τέλος, ἐποκύθη... 'Η λειτουργία εἶχε τελείωσε. 'Ο Μητροπολίτης Ιωάννης φανερώθηκε στὴν 'Αριάδη Πύλη, τρέμοντας ἀπὸ συγκίνησι, καὶ μὲ λίγα, ἀλλὰ παλιόνεντα ἀπὸ τὸν πόνο λόγω τοὺς ἔξηγησε τὴν ἀπειπτικὴ ἀνάγκη σὲ προσχωρήσοντας διὰ την φορεσία τοῦ Μοσαϊτή.

— Δὲν εἰσόπισμέθα, εἰπε, εἰς τοὺς ποθούς τοῦ Χριστιανοῦ χρόνους, δύον οἱ ἀνθρώποι προτιμούσαν ἡμίτονον φορεώντας μαρτύρια, παρὰ ν' ἀρνηθοῦν τὸν Ιησοῦ Χριστό. Στὴ σημερινὴ ἐποχὴ ν̄ θεροκεία τοῦ Χριστοῦ είνε στερεά θεμελιωμένη καὶ η περιστάσεις τῆς ζωῆς εἶνε ἄλλες... Γ' αὐτὸν εἶναι ἀνάγκη, πατιά μον, νέα ποθεί τὸ παρόδοντο ποτῆρη καὶ ν' ἀλλάξουν τὴν φανομενικὴ τὴν πάσι μας, γιὰ νὰ δησμούμενοι χάρον τῆς πατούδος μας, ως νὰ ἔλθῃ η ἡμέρα τῆς δυνικής ἀποτρόπωσεως ψυχῶν και σωμάτων... 'Η εἰλιγία τοῦ Κυρίου ἐπάνω σας... 'Ας δώσουμε τὸν ἀδελφικὸν ἀστασμό καὶ τὰ παρακαλέσοντα τὸ θέρον νὰ μᾶς δώσῃ τὴν ἴππονην ποὺ χρειάζεται σὲ μιὰ τέτοια σκληρὴ δοκιμασία... 'Ο Θεός, ποὺ τὰ ξέρει διλα, θὰ μᾶς συγ-

χωρήσῃ...

'Ο ιστορικὸς τῆς Μακεδονίας Πέτρος Παταγεωφύιον μᾶς πληροφορεῖ διτὶ δραματικὴ ἀντίθεσαν τὰ ἐπακολούθησαν γεγονότα. 'Η ἔκκλησια ἀντηγόσθε ἀπὸ τὸ θύρων καὶ τὴν κατάπληξη καὶ διλοντας φιλοσοφοῦ δένας τὸν ἄλλον καὶ δὲν ἔχειν τί τοις ἐπεριμένε... 'Η πρᾶξις τῆς ἔξωμοσιας γράφτηκε σὲ ἀρχαίο πολύτιμο Εδαγγέλιο, στὴν τελευταία λεκτὴ σελίδα. Τὸ Εδαγγέλιο αὐτὸν σύστεια ἀσύρματη στ' ἀκείνη της Κοινότητος καὶ φιλάγεται ως ἔντικο κευτήλιο.

Ἐπειταὶ οἱ πατέρες καὶ οἱ ψάλτες τῆς ἔκκλησίας κατέστρεψαν τὸ διοκτήτορό, τοὺς σταυρούς, τὰ ἔξαπτέρωγα καὶ τὰ σκεύη στὸν προαύλιο τῆς ἔκκλησίας καὶ τὰ τάπανα τοῦ Τούρκοι καὶ τὰ μολύνουν. Μόνο τὴν εἰκόνα τῆς 'Αγίας Παρασκευῆς δὲν ἐκμανα, ἀλλὰ ἔσκαψαν βαθεῖα στὸν τοίχο τῆς ἔκκλησίας καὶ τὴν ἔργωνταν ἐκεῖ. Καὶ σήμερα ἀπό τὰ τάπανα γιὰ νὰ μῆ τὰ πάροντα οἱ Νοτιώτες γιορτάζουν τὴν ἡμέρα τῆς 'Αγίας Παρασκευῆς, τῆς ἀρχαίας των προστατεύσας.

* * *

'Ο Μονφτῆς τῆς Φλωρίνης ἐπῆγε στὰ Νότια καὶ ἐβαλε διοίνες

τούς κατόπινος νά δώσουν δρόκο πίστεως στη θρησκεία των Μισάμεθ, «τή μόνη άλληθινή νά δημιούργησε τον θεό τους είτε. Οι δυστυχούμενοι: Νοτιώτες έσκιψαν τόποιαν και δέχτηκαν τόποιαν μωμεθανισμό.

Σέ λίγους μήνες δο Μουφτής έφροντος νά γιοσθή τέταν από χωριό και έστειλε και ένα χρονικά... Οι Νοτιώτες ήσαν άναγκασμένοι νά πραγάνουν κάθε Παρασκευή στο προσκύνημα, άλλα τό θεόδωρο, στά σπίτια τους, προσευχόνταν στο Θεό των Χριστιανῶν...

Ο Μουφτής έβαλε στό Μητροπόλην "Ιωάννην, τὸν προχειρίας λειριδικαστή καὶ τὸν έστειλε στή Λάρισα. Καὶ οὐ δυστυχής Ἰωάννης, ποὺ μετανομάσθη Ἀλῆς, ἐποχρεδόθηκε νά κηρύξτη μέσα στή τελική τής Λάρισας το Κορώνι!... "Ανθρωπος δημος τιθερένιας ιππομονής, μπορούσε νά πιειχ καλά τό μοιραίο του ρόλο...

Καὶ τό χρόνια καλύδωσαν...

Μιά μέρα ὁ Ἀλῆς —ἄς τὸν ποῦνε ἔτος— εὑρίσκομενος στό καφενεῖο, εἶδε ἄξιαν νά μπαίνε νάνας χωρικός ξενοφερμένος. "Ήτων ὁ ἀδελφός τού Δημητρής, ὁ οποίος, μη μπρόντως νά βαστάζει τό Μωμεθανισμόν, ἐγκατέλειψε τή Νότια και ἔφυγε γιά τή Λάρισα. Σὲ μάκιν ἀρχη τού παφενείου ἐγίνε δραματική η συνάντησης τῶν δύο ἀδελφῶν..." Επειτα προκυρήθησαν και πήγαν στό σπίτι τού Ἀλῆς, δημονής, πάντα είλαν πλατανάρια.

Ἐκείνες τίς ήμερος —ήταν ή ανοίξις τού 1766 — διάφορες πολεικεις εἰδήσεις είχαν ἔφει στή Λάρισα, η οποίες είχαν ἀναστατωσει τούς Τούρκους και είχαν ἀνάρπει μεγάλες ἐπίδειξ στής καρδιές τῶν Χριστιανῶν: "Η Μεγάλη Αιγαίτερην τῆς Ρωσίας είχε κηρύξει τόν πόλεμον ἐναντίον τῆς Τούρκιας.

Ο Ρωσισμός στόλος, ἀπό τό ναύαρχο Σπυριδώνη, περιέπλεε τά νησιά των Αιγαίων πελάγους και τή ἄπλη τής Ελληνικής παραλίας γιά νά υπρόσωπο τούς Ἐλλήνες πληθυμών σε ἐπανάσταση. "Ο συναγερμός ήταν γενικός ἀτ' ἀρχη σε ἀρχην. "Ο Σπυριδώνης μοιράστη δύτια, σημάνη, ιερά σκευη, σταυρούς. Εναγγέλια και ἀνανηνοτάτη μετάλλια, με τήν είλαν τής Μεγάλης Αιγαίτερην. "Η εἰδησης ὅτι ἔνας κεραυνός ἔπεισε ἐπάνω στήν Ἀγία Σοφία γρύπεις ἔναν ἀπό τους τέσσερες μηαρέδες, ἐνθουσίασης περισσότερο τούς Ἐλλήνες... Τέλος, ο Ρωσισμός στόλος τῆς Βαλτικής ἔπεισε τό Γιβραύλα τών και, κυβερνώντας ἀπό τό Θεόδωρον "Ορθόλιον, φανερώθησε στό Οιτύλο τῆς Μάνης...

Η τελεταιαία αιτή εἰδησης ἐφευρίσκεται τήν φυγή τού πρώην Μητροπολίτου τῶν Μογενών.

— Αδελφέ μου, είπε στό Δημητρη, είμαι έτοιμος και νά πεθάνω γιά το Χριστό μας!...

— Επειτα, πρατόντας ἔνα Εναγγέλιο, πού τό φύλαγε κρηπιδέν, στή βάθη τῆς κασσούλας του, πήγανε στό Τουργκόν Τζαΐ, πού ήταν κάτω στή γέφυρα τού Πηνειού ποταμού... Τό τέλιον ἦταν γεμάτο Τούρκους, πού ἔκαναν τή μεσημεριάτικη προσευχή τους. "Ο Ιωάννης διεβάνει στόν αἰμοναν νά κηρύξει. Ο Τούρκοι στάθηκαν προσεχτικοί. "Ο Ιωάννης κάνει τό σημείο τού Σταυρού και φωνάζει:

— Ένας είνε ὁ Θεός, ὁ ἀληθινός Θεός! "Ο Ιησοῦς Χριστός, πού ἔγεννή και ἔστωμόν γιά νά σώση τήν άνθρωπότητα!... Και ἀπό είνε τό Εναγγέλλον το!

— Άλλη δέν ἐπόφεσε νά πή περισσότερα. Κραυγές ἄγριες ἀπόστηκαν:

— Θάνατος στόν ἄπιστο Μουλά!... (κερδούσαστη). Θάνατος στόν πρόδοτό!...

— Επεισοδιος ἔπεινον του και τόν κατέστησαν μέσα στό τελικό...

Άπτο δήνει στής 5 Ἀπριλίου 1766, δημος γράφεις ἔνα παλιό κειρόγραφο.

Τήν ίδια μέρα συνέλαβαν και τόν ἀδελφό τού μάρτυρος Δημητρίου και τόν ἐργάσμαν. Τά σώματά τους τά έφεραν μέσα σ' ἔνα βόθρο και πάλι ἔβαλαν μιά ἐπιγραφή, τήν ἔτις:

— Οὔτε ίδιοι σας (δηλ. Χριστιανοί), οὔτε ίδιοι μας! (δηλ. Τούρκοι).

Ο ΙΣΤΟΡΙΟΛΙΦΗΣ

ΟΜΙΛΟΥΝ ΟΙΣΧΟΦΟΙ

Ο θνετος είνε ἔνας γενναόδωρος κλέφτης: δι. ἀφαρεῖ ἀπό τό χέριον τό καρδιάνιον στής σωματικές μας δυνάμεις.

— Είλοσάθετ τής Ρουμανίας

— Τήν εντυχία την αισθάνεσαν μόνον θταν συτελής γιά τήν εντυχία τῶν ἄλλων.

Β. ντε Σαίν Πιέρ

— Συνείδησης είνε ἡ κινήμα τού ἐνόχου.

— Στή σημερινή κουνούνη ὄλιοι πρέπει νά τρέχουν και νά πηγανούν με προστά. "Οποιος στέκει καταστρέφεται.

— Γιά νά ἐπαβάλλεις στό λαό τήν ἔξονοια σου, πρέπει νά τήν διατρησής έχει πολύν καιφό και δχνά διατερέχεσσα κάθε τόπον σ' αιτή.

Γκρεμά

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΠΟΙΓΑΝ ΤΟΥ 1913

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟΒΟΥΑΓΑΡΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Τό τάγμα τῶν Κευρωμπιέδων πεύ κάνει θαύματα. Ή πέννα και τό σπαθί. "Ένω ὁ στρατός προσλαύεις ἐν θριάμβο... Ό θριαμβός πεύ ψυχεμαχεύσει. "Ζήτω καὶ Μεγάλη Ἐλλάς!..." Ό γεννυκίος Νταλιάνης. Πάντες ἐμπρές. Γιά νά κάνει κεράγμα στά πατιδά κ.τ.λ. κ.τ.λ.

"Ενα από τά τάγματά μας πού διακριθήκαν μεταξύ τῶν πρώτων κατά τόν Ελληνοβούαγαρικού πόλεμο ήταν και τό λεγόμενο "Τάγμα τῶν Κονωπαιέδων", τού διοίνοι πρόσθιτο αό δρυλικός ταγματάρχης Γραβάνης.

"Η ονομασία αιτή, ή όποια, ἐκτός τής συνονιμίας δὲν έχει καμιά ἄλλη σχέση με τούς γνωστούς φυγοπόλεμους, πού τα καταφέρουν νά μήν πάνε στό μετωπο, φρίγληστούς την ἀκόλουθη αίτια: "Οίσι οικεδόν οι ἀνδρες τού τάγματος αιτοῦ ήσαν ἐπιστήμονες, γλωσσομαθεῖς, ἀνθρώποι τῶν γαμμάτων και τῶν τεγνών και ἐν γένει ἔργωνται τόπους αλλούς στανατεύοντας τον κατά τή μόρφωσι και τή συμπειροφού. Αποτελούσαν δηλαδή ένα στρατιωτικό σώμα, κάτιον ἀνάλογο με τό λόγο τού Δραγατσανίου.

"Άλλα κατά τίς μάχης οι ἀνδρες τού Γραβάνη, μαλονότι ήσαν ἄνθρωποι τής πέννας, ἔζεραν νά μετασειζούνται ἐξίσοντας ἐπιτυχώς και τό σπαθί. Μόλις ἐπεφταν τή πούτες οι μωμοφόροις, αιτοῦ δώματος μάλιστα μέσα στή φωτιά πεμφούντας τόν κινδύνο. Τόσο μεγάλη μάλιστα τή γενναθήση των, διάτε ο διαματάνης των εφύλησε πολλούς αύτούς εις ἐνδείξιν θαυματισμό γιά τον πούτεισμά τους.

Καὶ ἔτοι, χάρις στή ἀπωματήλη τής Στροφινίτσας, κάτιον λαβούμενος στρατιώτης μας, βαστούνται μέ τή χέρια τής πληργές του, αύτού διότι ἐτρέχει τό αίμα κατασκούσιον, καυτοφύσος νά συρθῇ μέ μεγάλη δεσμούλια σε μά παπούν γονών, διότι ἐπέστη ἐξαττίμενος.

Τό βυνότο τής ἄγριας μάχης και ὁ ἀλαζημός τῶν νικητῶν, δύο περνούσαν ὡς ὥρα, δύο και ποτε πειραστούσαν ἀπό τεις. Οι Βούλγαροι ἐφευγάντων πανικόβλητοι μποστάνται στήν ἀποσδοσητή, ωνέλλαι πού τόν ἐσπαρούσε κι' οι διοικητές της κανούνται τού τό δριμοῦ. Τά κανόνια τώρα ἀντηγούσαν μακρά, η κραυγής ἐρχόνται ἀδριότες κι' ὁ πληγμούσος πολεμιστής, πού ἔννοιονται τά μάτια τού νά δολώνουν, ἔβλεπε μέ τή φωτανία τού τή μαρού τον πατρίδα γά μεγάλη λόγον, νά γίνεται ἀγνώστη.

Κι ἔνω τό βλέμμα τού ἀδιντάτες κι' ἡ ἀνατονή τον κοβόταν, ἀπό τόν επινάντια πάνηγον τού το λαυρινόν παλληράν βοήζε τή δύναμιν, νά πλατώνη νά γίνεται ἀγνώστη.

— Ζήτω νά μεγάλη μας Έλλάδα!...
Και ζεψύχησε!...

Στή μάχη τού Κύκνι, σε κάπιαν οιμπλοκή, ὁ ταγματάρχης Νταλιάνης, ἔνας αύτούς της γενναωτέρους μάχιμωντος τού παράδειγμα τής αιτοθυσίας, προκωρούσε ἐφύτευσε πενήντα βίματα μπροστά αύτούς της ἄλλων, ἐνώ η Βούλγαρος σφάλεις ἐπεφταν γύρω τον βροχόδον.

— Ταγματάρχη, μά καθήδει, γιά τήν ονόμα τού Θεού, σταματήσει... τού πονάζεις αύτού ποτού διοικητής τον συντάγματος, δύο διοίνοις φρούρων μποτάντησθη κι' αύτος την τόχη τούς ἄλλων ανδρεών αξιωματικών.

Τότε ὁ ἀπόδημος Νταλιάνης, γινωντας πίσω γιά μιά στιγμή, ἀπάντησε μέ μαδική ψηφοδάμα:

— Θέλουν κοιράντια τά πατιδά, κύριε συνταγματάρχοι...
Και δίχως νά πή περισσοτέρα, έξασκολούθησε νά καλπάζει πόρος τό μερος τῶν ἐχθρῶν!...

ΓΙΑ ΝΑ ΚΑΝΕΤΕ ΚΕΦΙ

— Είσαι εύχαριστημένος αύτό τό καινούργιον ἀ-φεντικό, Γιάννη;

— Ναι καὶ τά πάμε ώς τώρα. Έγω τινάζω τά φούρνα τούς την επεινός τά διαλά μοι...

— Τριγερός είσαι...

— Με τή διαφορά δύο έγω περιμενω νά βγαλώ την φούρνα τού γιά νά τον τινάζω, ἐνώ αύτος την βροχήδον καθέδων έποινη και μοι την πινάζει... οιάνω μοι...

